

אוגוסט 2023

המלצות גידול קישואים בערבה ובכיכר סדום 2023/24

יורם צביאלי - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר
עדי סויסה, נביל עומרי, סבטלנה דוברינין - שה"מ, משרד החקלאות ופיתוח הכפר
יצחק אסקירה - יועץ שה"מ

מבוא

גידול קישואים בערבה מקובל בעונת הסתיו המאוחר ו/או לקראת האביב. קישוא מתאים לשילוב כדו-גידול אחרי מלון סתיו ו/או לפני מלון אביב מאוחר, בשטח פתוח, במנהרות עבירות ובחממות. המגבלות העיקריות של הגידול הן רגישות רבה לוירוסים והצורך בכוח אדם רב בקטיפים תכופים ורצופים.

הכנת השטח

הגידול יעשה בשורה בודדת לערוגה. בשטח חדש או בשטחים עם פוריות קרקע נמוכה מומלץ לפזר קומפוסט בתלם במרכז הערוגה ולכסותו בשכבת אדמה בעובי 3-5 ס"מ. לחילופין, ניתן לתחח רדוד. הוספת קומפוסט תיעשה בהתאם לכמות החומר האורגני המצוי בקרקע (רצוי להיעזר בבדיקות קרקע במעבדה). חיטוי: ניתן לגדל קישוא ללא חיטוי קרקע. טיפולים אפשריים נגד עשבייה:

1. הנבטת עשבים וריסוס בקוטלי מגע דוגמת רגלון או בסטה ודומיו לפני פריסה של יריעה שקופה: מתאים למשתלי נובמבר-ינואר כאשר מכסים בפוליאתיילן.
2. חיפוי קרקע צהוב-חום או כסף-שחור מומלץ במיוחד בשתילות ספטמבר-אוקטובר. שני סוגי החיפוי מסייעים בהפחתת נגיעות בוירוסים המועברים ע"י כנימות עש טבק וכנימות עלה והפחתת עשבייה.
3. כאשר מכינים את השטח לקראת גידול מלון סתיו כמחזור ראשון כדו-גידול יש לפרוס חיפוי פלסטיק שקוף לחיטוי סולרי בתוספת אחד התכשירים המומלצים לחיטוי קרקע למלון (ראה דפון בנפרד).

מועדי גידול ואגרוטכניקה

ניתן לזרוע או לשתול מאמצע אוגוסט עד פברואר, תלוי במועד ההספקה הרצוי. השתילות המוקדמות חשופות מאוד להדבקה בוירוסים המועברים ע"י כנימות עש טבק וכנימות עלה ומומלצים על חיפוי קרקע צהוב או כסף, תחת הגנה מכנית של יריעות אגריל או מבנה עם רשת חרקים 50 מש. יש להכין חורי שתילה בחיפוי בקוטר 20 ס"מ לפחות. במידה ומתכננים כיסוי באגריל, יש לנעוץ בערוגות מבעוד מועד קשתות נמוכות ולכסות באגריל מיד אחרי השתילה/זריעה. את השתילה מומלץ לבצע אחר הצהריים כאשר תעופת כנימות העש מועטה ביותר. החל מאמצע נובמבר מומלצת השתילה תחת חיפויי פוליאתיילן במנהרות נמוכות או מנהרות עבירות. אין צורך ביריעות IR אלא להבטחה מפני קרה באזורים רגישים.

השתילה/זריעה תעשה בשורה בודדת, כל 40 ס"מ בקוטר משני צדי שלוחת הטפטוף (כ 1600 צמחים לדונם). **גידול בהדליה** אפשרי בכל סוגי המבנים ומחייב התקנת כבלים לתליית חוטי ההדליה וחיזוק המבנה לנשיאה בעומס. הדליה הצמחים תיעשה באמצעות אביזר ייעודי. פעולת ההדליה מחייבת השקעה נוספת של ימי עבודה אך לגידול בהדליה יתרון בשמירה על בריאות הצמח, הארכת העונה, קיצור זמן העבודה בקטיפ ומיצוי טוב יותר של פוטנציאל היבול.

מועדי שתילה

זריעה/שתילה	ימים משתילה לקטיפ	אגרוטכניקה
אוגוסט – ספטמבר	30-35	תחילת גידול עד הכנסת דבורים - תחת אגריל או 50 מש
אוקטובר	45-50	
נובמבר – דצמבר	60-65	גידול תחת פוליאתיילן במנהרות (נמוכות או גבוהות).
ינואר – פברואר	45-50	

טיפוסי קישוא זנים

טיפוס מעיין (Cocozelle): זנים בעלי פרי מאורך בצבע ירוק בהיר. מומלצים לזריעה החל מנובמבר ועד ינואר: מג'יק, ברכה, יונתן, נור (בעל גוון ירוק זיתי וחיי מדף טובים). לאחרונה נוסף הזן סלינה, זן חדש בעל פרי ארוך וירוק יותר.

בעונת הקטיפ החמה מופיעים פירות בצבע ירוק בהיר מאוד בגלל קצב גידול מהיר ואי צבירת פיגמנטים מספקת ועל כן מומלץ לבחור זנים בגוון כהה יותר דוגמת סלינה, קרינה ו טופזיו (שני האחרונים סבילים כנגד וירוס קיפול העלים).

טיפוס קלריטה (ביירותי קצר Vegetable Marrow): זנים בעלי פרי קצר דמוי אלה הולך ומתעבה בקצה בצבע ירוק בהיר, מומלצים לשתילה/זריעה בנובמבר ודצמבר: שורוק, מונדיאל, קתרינה, לין (סביל כנגד וירוס קיפול העלים).

קישוא עגול: רייבן, ברייס, שחר (ירוק בהיר), ניצה (ירוק כהה). בזנים אלה חשוב מאוד הקטיפ בגודל המתאים, בהתאם לדרישת השוק.

טיפוס צוקיני: פרי דמוי צילינדר: אופק, 55, טזיאנו, טוריננו, דיינסטי (ירוקים כהים), גולדן גלורי, גולדי (צהובים).
זנים חדשים: קיימים טיפוסי פרי זנים נוספים בשוק, אותם ניתן לנסות בהיקף מצומצם.

הפרייה ודבורים

מומלץ להכניס לשטח כוורת דבורי דבש מתחילת הופעת פריחה זכרית. במידה והשטח מכוסה אגרייל יש להסיר את היריעות לפני הכנסת הדבורים. יש להקפיד לא לרסס בחומרים דוחים או רעילים לדבורים במשך כל תקופת החנטה והקטיפ. בשתילות מוקדמות מאוד (אוגוסט) בחלק מהזנים תיתכן דחיה בהופעת פרחי נקבה עקב טמפרטורה גבוהה. בעיית חנטה בגידול החורפי צפויה עקב ירידת הטמפרטורה מהסיבות הבאות: פחיתה בפריחה הזכרית עד כדי הפסקה וירידה בפעילות הדבורים. לעיתים, נעלמת הפריחה הזכרית על רקע הגיל הפיסיולוגי עם הזדקנות הצמח וללא קשר לטמפרטורה. בנוסף, אוכלוסיית הדבורים עלולה להיפגע מפעילות שרקרקים. לפתרון בעיית החנטה בטמפי גבוהות בתחילת העונה או בהעדר פריחה זכרית עם רדת הטמפי ניתן לרסס את קודקודי הצמיחה בהורמון אגריטון (ריכוז 0.1%, 1 סמ"ק/ליטר). הטיפול ייעשה במרסס גב ידני בתדירות של אחת לשלשה-ארבעה ימים בהתאם לקצב הצימוח והופעת פריחה נקבית חדשה.

ראו בנפרד דפוני המלצות להשקיה ודישון, והגנת הצומח בקישוא.

בהצלחה!!!

כל האמור לעיל הינו בגדר עצה מקצועית בלבד ועל מקבל העצה לנהוג מנהג זהירות.